

Asia: VN/1258/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

1. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain lukua 7 Palkkatuki koskevat kysymykset

1 § Palkkatuki (sis. palkkatuen määritelmän)

- **Lisättäisiin palkkatuen tarkoitukseen vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien työn saannin ja työelämään osallisuuden lisääminen.**

STTK kannattaa esityksen tavoitteita lisätä palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä ja edistää erityisen heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

STTK pitää kannatettavana, että esityksessä ei 60 vuotta täyttäneiden osalta edellytetä 12 kuukauden yhtäjaksoista työttömyyttä, kuten nykyisin.

2 § Palkkatuen yleiset edellytykset

- **Rajattaisiin palkkatuetun työn kohderyhmää**

Lakiesityksessä muutos nykyiseen malliin on palkkatukimahdollisuuden ulkopuolelle rajautuvat sellaiset 25–49-vuotiaat toisen asteen koulutuksen suorittaneet, jotka eivät ole kotoutumissuunnitelmaan oikeutettuja maahanmuuttajia, ja joilla ei ole työllistymistä olennaisesti vaikeuttavaa vammaa tai pitkäaikaissairautta, ja jotka ovat olleet ansiotyössä kuuden edeltävän kuukauden aikana.

STTK pitää lakiesityksessä tehtyä rajausta pääosin perusteltuna, koska näillä työttömillä voidaan arvioida olevan lähtökohtaisesti paremmat edellytykset työllistyä avoimille työmarkkinoille myös

ilman palkkatukea. Poikkeuksen muodostavat pelkän ylioppilastutkinnon suorittaneet, jotka voivat työmarkkinoilla olla tietyissä tapauksissa rinnastettavissa pelkän perusasteen suorittaneisiin työttömiin työnhakijoihin. STTK esittää, että kohderyhmärajausta uudelleenarvioitaisiin pelkän ylioppilastutkinnon suorittaneiden osalta.

3 § Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

- **Työnantajiin lisättäisiin hyvinvointialue ja poistettaisiin luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa (kotitalous)**
- **Tuotannollisista tai taloudellisista syistä viimeisten 12 kuukauden aikana irtisanoneelle työnantajalle tuki voitaisiin myöntää, jos tämä on ottanut saman määrän henkilöitä työhön irtisanomisen jälkeen**
- **Palkkatukea ei myönnettäisi uudestaan työnantajalle saman henkilön palkkaamiseen poikkeuksena vamman tai sairauden perusteella, oppisopimuskoulutukseen tai 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän työllistämiseen myönnetty tuki tietyin edellytyksin**

Lakiesityksessä kotitalouksien mahdollisuus saada palkkatukea poistuisi. Mahdollisuutta on käytetty vähän, joten STTK pitää muutoksen vaikutusta vähäisenä.

Esityksen mukaan palkkatukea ei voitaisi myöntää samalle työnantajalle uudestaan saman työntekijän palkkakustannuksiin. STTK pitää tätä muutosta pääosin perusteltuna, vaikkakin se voi vähentää palkkatuen myöntämistä kokonaisuutena. Rajaus voi muodostua haasteeksi erityisesti paikkakunnilla ja alueilla, joilla työnantajajaritysten määrä on vähäinen. Näissä tapauksissa henkilön työllistäminen palkkatuella saman työnantajan palvelukseen, mutta eri tehtävään, voisi luoda työllistymiseen lisävaihtoehtoja.

STTK pitää tervetulleena muutosta, jonka mukaan palkkatuen myöntäminen toiselle työnantajalle välittömästi edellisen enimmäiskestoisen palkkatukijakson jälkeen on mahdollista palkkatuen edellytykset täyttyessä.

Lakiesitys selkiyttää nykyisestä palkkatukijakson myöntämistä tilanteessa, jossa työnantaja on irtisanonut 12 edellisen kuukauden aikana tuotannollisista ja taloudellisista syistä. Lakimuutoksen myötä palkkatuen myöntämiselle ei olisi estettä, jos työnantaja on palkannut irtisanomiensa työntekijöiden tilalle vastaavan määrän työntekijöitä.

Työnantajan toimien selvittäminen on kuitenkin käytännössä haasteellista. Väärinkäytösten välttämiseksi TE-toimistolla tulisi olla edellytykset ja velvoite tarkistaa työnantajan ilmoitus takaisin palkkaamisen osalta.

STTK katsoo, että lakiesitys edellyttäisi vielä selkiyttämistä eri viranomaisten roolien ja vastuunjaon osalta.

5 § Palkkatuella katettavat palkkakustannukset

- **Työnantajan sivukuluja ja lomarahaa ei jatkossa luettaisi palkkatuella katettaviin kustannuksiin**
- **Muita tarkennuksia tukikelpoisten kustannusten määritelmään**

Esityksen mukaan palkkatuella katettavaksi palkkakustannukseksi ei jatkossa luettaisi työnantajan maksettaviksi tulevia palkan sivukuluja. Sivukulujen jättäminen palkkatuen ulkopuolelle voi vähentää työnantajan mahdollisuuksia palkata työntekijä palkkatuella, työnantajan kustannusten kasvaessa. STTK katsoo, että muutos vähentää kuitenkin merkittävästi hallinnollista selvittämistä palkkatuen hakuvaiheessa.

6 § Palkkatuen määrä ja kesto

- **Tuen määrä olisi työttömyyden kestosta riippumatta 50 % palkkakustannuksista**
- **Tuen kesto 5 tai 10 kuukautta, kuitenkin enintään työsuhteen pituinen**
- **Palkkatuki voitaisiin myöntää uudelleen toiselle työnantajalle heti edellisen palkkatukijakson päätyttyä, jos henkilö kuuluisi edelleen palkkatuen kohderyhmään ja tuen myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista**

STTK katsoo, että palkkatukiprosenttien yhtenäistäminen sekä tuen keston harkinnanvaraisuuden poistaminen ja yksiselitteinen määrittely laissa, lisäävät palkkatuen ennakoitavuutta työnantajan näkökulmasta. Tuen keston selkeämmän määrittelyn voidaan ennakoida vähentävän myös käyttämättä jääneiden lyhyiden tukijaksojen määrää.

7 § Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen

- **Tuen määrä olisi 70 prosenttia palkkakustannuksista**
- **Tuki myönnettäisiin 10 kuukauden ajaksi sillä perusteella, että vamma tai sairaus vaikeuttaa huomattavasti sopivan työn saamista**
- **Tukea voitaisiin jatkaa samalla työnantajalla tietyin edellytyksin enintään 24 kuukauden jaksoissa.**

Lakiesityksessä työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää palkkatukea työnantajalle, joka palkkaa työttömän työnhakijan, jolla on lääketieteellisesti diagnosoitu pysyväisluontoinen vamma tai sairaus, jonka arvioidaan vaikeuttavan työllistymistä olennaisesti. STTK pitää muutosta lähtökohdaltaan tervetulleena, mutta haluaa tuoda esiin joitakin esitykseen sisältyviä haasteita.

Työnantajan edellytykset tehdä arviota sairauden tai vamman vaikutuksesta työn tuottavuuden alenemaan voivat olla ensimmäistä palkkatukihakemusta tehtäessä puutteelliset. Lakiesityksen mukaan myös palkkatuen jatkon myöntämisen edellytys on työterveyshuollon suosittelemien kohtuullisten mukautusten toteuttaminen. Vastaavasti lakiesitykseen sisältyy edellytys, että lääkärin antama lausunto työkyvystä annetaan ensimmäisen palkkatukijakson aikana. Nykymallin haasteeksi on muodostunut tarvittavien lääkärinlausuntojen saaminen.

STTK katsoo myös, että sellaisten palkkatuen kohderyhmään kuuluvien osatyökykyisten henkilöiden osalta, joiden osatyökykyisyys on luonteeltaan pysyvää (esimerkiksi kehitysvamma), on palkkatuen jatkon osalta tarpeetonta edellyttää hakijalta uutta lääkärinlausuntoa palkkatukijakson jatkuessa. Uuden lääkärinlausunnon edellyttäminen pysyvän osatyökykyisyyden tapauksissa on sekä hakijaa että terveydenhuoltoa kuormittavaa.

8 § 100 prosentin palkkatuki

- **Tuki myönnettäisiin 10 kuukaudeksi. Tukikelpoisia palkkakustannuksia korotettaisiin kertoimella 1,23 työnantajan sivukulujen kattamiseksi laskennallisesti.**
- **100 prosentin palkkatuki olisi mahdollinen kaikille yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille**
- **Jos työnantajan toiminnalla on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, 100 prosentin palkkatuki myönnettäisiin de minimis -tukena. Muussa tapauksessa tuki olisi EU:n valtioneuvoston ulkopuolista tukea. Arvioinnin kriteereistä säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.**

STTK korostaa, että jäsenvaltioiden väliseen kauppaan liittyvien kriteereiden arviointi edellyttää työ- ja elinkeinotoimistojen selkeää ohjeistamista tuen myöntämisen osalta.

10 § Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen

- **Palkkatuen määrä oppisopimuskoulutuksessa olisi 50 % ja pysyisi samana koko koulutuksen keston ajan**
- **Palkkatukea myönnettäessä tuki olisi mitoitettava koko sille ajalle, jonka työ- ja elinkeinotoimisto arvioi tarkoituksenmukaiseksi.**

- **Tukea voitaisiin jatkaa, jos henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen oppisopimuskoulutuksen kesto muuttuu koulutuksen aikana**

Osaamisen puutteiden perusteella myönnettävä palkkatuen määrä olisi 50 prosenttia palkkakustannuksista. STTK katsoo, että esitetty tukiprosenttien yhtenäistäminen on kannatettavaa. Se yksinkertaistaisi palkkatukijärjestelmää ja sujuvoittaisi myöntämisprosessia.

STTK huomauttaa kuitenkin, että nykymallissa palkkatuetuista oppisopimuksia ketjutetaan paljon ja palkkatuen käytön kriteerit oppisopimuksissa ovat väljät. Oppisopimukseen myönnettävän palkkatuen kriteerien täsmentäminen vastaamaan muiden palkkatukiryhmien kriteeristöä tai vastaavasti selkeät soveltamisohjeet kitkisivät palkkatuen ketjutuksia oppisopimuskoulutuksen yhteydessä. STTK esittää, että oppisopimukseen myönnettävästä palkkatuesta tulisi tehdä jatkopäätös ainoastaan tilanteissa, joissa alkuperäisen koulutussuunnitelman kesto olennaisesti muuttuu.

11 § Tuella palkatun siirtäminen

- **Edelleen siirtämisestä tehtäisiin erillinen päätös ja säädettäisiin edellytykset edelleen siirtämiselle**

STTK pitää perusteltuna ja onnistuneena muutosta, jossa tuella palkatun edelleen siirtämisen edellytykset on määritelty nykyistä selkeämmin. Muutoksen voidaan arvioida lisäävän hallinnollista työtä, kun ilmoituksen sijaan edellytetään hakemusta. Tukiprosentin yhtenäistäminen varsinaisen ja käyttäjätyönantajan välillä selkeyttää silti kokonaisuutta nykyisestä sekä tuen hakijoille sekä käyttäjätyönantajille.

2. Huomioita lukuun 7a 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki

Huomioita 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta (luku 7a, uusi luku)

- **Tuki on uusi**
- **Tuki myönnettäisiin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.**
- **Tukea maksettaisiin 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista 10 kuukaudelta, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta.**
- **Tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin samoja palkkakustannuksia kuin palkkatuetussa työssä.**

STTK kannattaa esitystä uudesta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta. Uuteen tukeen ei sisälly tarkoituksenmukaisuusharkintaa, mutta sen myöntämisen edellytyksiin sisältyy lukuisia huomioitavia yksityiskohtia. STTK korostaa, että tuen moninaiset myöntämiskriteerit lisäävät neuvonnan tarvetta työnantajien suuntaan, mikä edellyttää selkeää ohjeistusta soveltamisesta.

Uuteen tukimuotoon ei sisälly jatkopäätösten mahdollisuutta. STTK pitää tätä puutteena, koska jatkumahdollisuus voi olla hyvin tarkoituksenmukainen erityisesti yritysten osalta ja pitkään työttömänä olleen henkilön ollessa kyseessä.

3. Huomiot elinkeinotoiminnan käsitteen muutoksiin

Huomiot elinkeinotoiminnan käsitteen muutoksiin

- **Työvoimakoulutuksen yhteishankinta (5 luku 7§) ja työolosuhteiden järjestelytuki (10 luku 3§)**
- **Työllisyyspoliittinen-avustus (säädetäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetulla asetuksella)**
- **Työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan muuttaminen**

-

4. Huomiot sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamiseen

Huomiot sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamiseen

-

5. Huomiot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annetun lain muihin lukuihin ehdotettuihin muutoksiin tai esitysluonnoksen liitelakeihin

Kommentit julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annetun lain lukuihin 1, 2, 3, 11, 12, 13 ja 14, 7 luvun 4, 9 ja 12-15 §:iin ehdotettuihin muutoksiin tai esitysluonnoksen liitelakeihin

- **Mainittuihin lukuihin ja lakeihin on tehty vähäisiä tai teknisiä muutoksia.**

-

6. Yleiset huomiot

Yleiset huomiot:

- Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hyvään hallintoon ja perustuslakiin**
- Huomiot esitysluonnoksen vaikutusarvioinnista**

c. Muuta kommentoitavaa

Palkkatukea koskeva sääntely on vaikeaselkoinen, minkä vuoksi kokonaiskäsityksen muodostaminen on haastavaa. Lukuisat poikkeukset hankaloittavat tuen myöntämisen edellytysten hahmottamista. Tämän vuoksi toimeenpanossa tulee kiinnittää erityistä huomiota sekä työttömien että työnantajien selkeään ohjeistamiseen ja informaation jakamiseen esimerkiksi palkkatuen myöntämisen kriteereistä kohderyhmittäin.

STTK korostaa, että kun palkkatukea hyödynnetään sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristössä, tulee työnantajan varmistua, että palkkatuetuun työhön valittava henkilö soveltuu työskentelemään sote-alalla, myös työskennellessään sellaisissa tehtävissä, joissa ei edellytetä alan tutkintoa.

Taina Vallander
johtaja, yhteiskuntavaikuttaminen